Skriv om smagen - analyse og essayskrivning

Forfattere: Lisa Hansen
Redaktør: Thomas Brahe
Faglige temaer: Essay, Skriveøvelser
Kompetenceområder: Læsning, Fremstilling

Introduktion:
I aktiviteten skal eleverne arbejde dybere med essayet "Hindbærsnitter" og beskæftige sig mere konkret med essaygenren. Målet er, at eleverne opnår viden om genrens kendetegn, og aktiviteten søger at forene essaygenren endnu mere med temaet smag. Eleverne skal derudover skrive deres eget essay, og derfor anses det som centralt, at eleverne er fortrolige med foreningen af essaygenren og temaet smag, så de er klædt godt på til deres egen skriveproces. Målet med at eleverne selv skal skrive deres egne essays, er at give eleverne mulighed for at fremstille sammenhængende tekster, hvor de kan udtrykke sig i et varieret sprog, afpasset genre og indhold.

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

Aktivitet med dialogoplæg og billeder

1 Start aktiviteten med en kort klassedialog om genrekoderne for et essay. Kom omkring de vigtigste træk og skriv disse op, så de er synlige for eleverne. Det er vigtigt, at eleverne er fortrolige med genrekoderne, da de senere i aktiviteten selv skal arbejde med identifikation af disse og desuden skrive deres eget essay.

Fortæl eleverne, at:

1. Genrekoderne kan optræde meget tydeligt og stærke,
2. men at de også kan være diskrete og utydelige.
3. Alle genrekoderne ikke behøver at optræde for, at en tekst kan defineres indenfor en specifik genre.

Genrekoder for essay:

- En kortere prosatekst skrevet i et lettilgængeligt og personligt sprog
- Beskriver et emne ud fra en personlig vinkel
- Personlig refleksion over emner/problemstillinger der optager en
- Har almenmenneskelig betydning
- Kan henvende sig direkte til læseren, der giver oplevelsen af en personlig samtale imellem forfatter og læser (Fibiger & Lütken, 2005)

2 Del derefter eleverne ind i grupper på tre.

3 Bed eleverne finde deres kopi af essayet "Hindbærsnitter" frem. Hvis eleverne ikke har en kopi, findes denne under kopiark 1.

4 Fortæl eleverne, at de nu skal finde konkrete teksteksempler på genrekoderne i essayet. Henvis til de gennemgåede genrekoder - fx: Hvor bruger forfatteren personligt sprog?

5 Fortæl i øvrigt eleverne, at de afslutningsvist i gruppearbejdet skal kunne argumentere for, ud fra de identificerede genrekoder, hvorfor "Hindbærsnitter" er et essay.

6 Eleverne arbejder herefter i grupperne, hvor de identificerer de gennemgåede genrekoder i essayet. Giv grupperne 12-15 min. til dette.

7 Imens eleverne arbejder, skriver du følgende tre diskussionsspørgsmål op på tavlen, så de er synlige for alle elever:

- *Hvilke refleksioner gør Søren Ryge sig (er der en problemstilling)?*

- *Hvordan kan essaygenren bruges til at fortælle om smag/smagsoplevelser?*
- *Hvilke (om nogen) andre genrer ville kunne bruges til at beskrive smag/smagsoplevelser?*

8	Fortæl eleverne, når tiden er gået, at de i gruppen skal diskutere de tre diskussionsspørgsmål, du har skrevet på tavlen. Diskussionen skal bl.a. tage udgangspunkt i de identificerede genrekoder, og eleverne skal bruge disse som en del af deres argumentation. I denne diskussion skal eleverne, ud fra deres tekstnære arbejde, diskutere genren i forhold til temaet smag på et mere overordnet plan.
9	Fortæl eleverne, at de skal skrive deres svar og tilhørende argumenter ned (eventuelt på computer).
10	Når eleverne er færdige med at diskutere de tre spørgsmål i grupperne, drøftes deres resultater fra gruppearbejdet om genrekoder i plenum.
11	Start plenumsnakken med at spørge ind til, hvilke genrekoder grupperne har identificeret, og hvor i teksten de finder eksempler på disse. "Godt, I har nu kigget nærmere på essayet og dets genrekoder. • Hvilke genrekoder kan I finde i essayet? • Hvilke eksempler i teksten viser disse koder? • Hvordan henvender Søren Ryge sig til læseren? ◦ Han bruger både ordet "jeg" og "man" – fx i sætningerne: „Når jeg på bilture rundt i landet kommer til små byer, og trænger til kaffe og kage, går jeg gerne ind til den lokale bager først […]". Og: „Når man således har købt sin kage, kan man trygt opsøge nærmeste cafeteria eller lignende, hvor der serveres kaffe." è Hvad er forskellen, og hvad kunne argumentet være for dette? • Hvor kan I fx se at der bruges personligt sprog? • Er der nogen refleksioner i essayet? Kig fx på afslutningen – hvad lægger Ryge op til her? Hvilke sætninger bruges der?
12	Når genrekoderne er gennemgået, ledes diskussionen over på de tre diskussionsspørgsmål. Lad alle grupper bidrage med deres argumenter og kommentarer til hvert spørgsmål.
13	Fortæl derefter eleverne, at de nu selv skal skrive deres eget essay.
14	Start med en ny brainstorm, hvor I taler om idéer til overskrifter indenfor emnet smag/smagsoplevelser, som eleverne selv kan skrive om. Det kan fx være en burger, en kage eller en "smag", de særligt husker eller lignende. Det behøver ikke at være gode smagsoplevelser, men blot noget de husker godt. Tilføj gerne underoverskrifter (Livret ->

	barndomsminder, fødselsdag, hygge osv.) Det skal være tydeligt for eleverne, at de skal vælge en overskrift, der relaterer sig til smag eller smagsoplevelse. Der arbejdes med overskrifter, så eleverne har en konkret idé om, hvad de kan/vil skrive om. Overskriften kan selvfølgelig modificeres undervejs og er dermed ikke bindende men blot vejledende.
15	Bed derefter eleverne om at vælge en overskrift. Giv dem 2-5 minutter til dette. Alle elever skal have valgt en overskrift, inden de går i gang med at skrive, så de kan støtte sig til denne undervejs, og så de i skriveprocessen har en retning.
16	Giv derefter eleverne tid til at arbejde med deres essay enten i undervisningen eller derhjemme. Essayet skal være færdigskrevet til den næste aktivitet. Essayet kan skrives færdigt i timerne eller derhjemme. Dette afhænger af den normale arbejdsgang i klassen.

Forberedelser

Vurdér, om eleverne skal have tid til at skrive deres essay færdigt i timerne, eller om det skal være hjemmearbejde.

Læringsmål

Læringsmål: (dansk efter 9. klassetrin)

- Læsning: Eleven kan styre og regulere sin læseproces og diskutere teksters betydning i deres kontekst
  - Færdighedsmål – tekstforståelse: Eleven kan forstå komplekse tekster
  - Vidensmål – sprogforståelse: Eleven har viden om ordvalgets betydning for budskabet
- Fremstilling: Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation
  - Færdighedsmål – fremstilling: Eleven kan fremstille sammenhængende tekster i forskellige genrer og stilarter
  - Vidensmål – sprogforståelse: Eleven har viden om genretræk

Uddybende

Med inspiration fra genrepædagogikkens måde at gribe tekstarbejdet an på, skal eleverne i denne aktivitet først arbejde med en eksemplarisk tekst, der viser hvordan en ekspert har brugt sproget i en autentisk tekst. Dette skal fungere som elevernes fundament for at kunne igangsætte deres egen skriveproces. Genren og dens koder er i genrepædagogikken central for elevernes videre arbejde med selvskrevne tekster.

Hvorfor essay

Essaygenren er en dynamisk genre, hvis koder og karakteristika kan tage sig ud på mange forskellige måder. Følgende vil dog forsøge at indsnævre den forståelse af genren, der arbejdes ud fra i denne aktivitet.

Essaygenren er den tekstlige, grundige refleksion over emner som fx fællesskab, kulturelle værdier eller andre emner/problemstillinger, der optager forfatteren. Essayet har ikke baggrund i en videnskabelig undersøgelse, og udgiver sig ikke for at være det. Essayet er en genre, der gør det muligt at forholde sig til mere personlige, kulturelle og/eller abstrakte fænomener ud fra et grundlag, som er ræsonnerende, men som ikke er videnskabeligt. Essayet er subjektivt; et subjekts reflekterende perspektiv på et emne, som giver modtageren mulighed for at tænke videre selv (Haugaard, 2017). Netop på baggrund af disse kendetegn, findes essaygenren særligt relevant i forhold til temaet smag. Genren tillader nemlig eleverne at udfolde deres helt egne smagsoplevelser og erfaringer, præcist som de ønsker. Eleverne skal ikke forholde sig til argumenter eller plot, men derimod kun forholde sig til deres helt egen oplevelse. Smagen er en subjektiv oplevelse, som ikke er afhængig af argumenter, beregninger eller teoretisk viden. Dette åbner et mulighedsrum for den kreative skriveproces, da eleverne ikke er tvunget til at "finde på noget".

Referencer

Fibiger, J. & Lütken, G. (2005). *Litteraturens veje* (2. udg.). Aarhus: Systime A/S.

Haugaard, J. (4. Februar 2017). *Danskfaget*. Hentet 19. August 017 fra www.gymdansk.dk: http://www.gymdansk.dk/essay-som-genre.html

Kopiark

Kopiark:
Kopiark_1_aktivitet_3_opskrift_hindbærsnitte.pdf

Kopiark 1

Opskrift: Hindbærsnitter

Ingredienser:

- *1/2 stk. vaniljestang*
- *70 g flormelis*
- *150 g smør*
- *250 g hvedemel*
- *1 tsk. bagepulver*
- *0,5 dl vand*
- *250 g hindbærmarmelade*
- *200 g flormelis*
- *1 spsk. Vand*
- *2 spsk. krymmel/pastelfarvede små sukkerkugler*

Fremgangsmåde:

Lav dejen:

1. Vaniljestangen flækkes på den lange led, og vaniljekornene skrabes ud med en lille kniv. Kornene og 1 spiseskefuld flormelis mases sammen med en lille palet på bordet, så kornene skilles ad.
2. Vaniljesukker, den resterende flormelis, stuetempereret smør, hvedemel og bagepulver æltes sammen. Tilsæt til sidst vandet, og ælt dejen smidig og glat.
3. Dejen stilles i køleskab i en halv time, til den skal rulles ud. Den kolde dej trilles til en tyk, lang pølse. Form pølsen i rigeligt mel til ét langt rektangel ca. 20 X 30 cm. Det udrullede rektangel skæres ud i to 2 lige store strimler ca. 8 X 27 cm med lige kanter. Det er vigtigt, at de er nøjagtigt ens, da de skal lægges oven på hinanden til sidst.

Bag kagerne:

1. De to ens strimler bages på bagepapir 10 - 12 minutter ved 200 grader. Det er ok, at strimlerne virker "halvbagte".
2. Læg kagerne sammen:
3. Bundene afkøles og lægges derefter sammen med hindbærmarmeladen. Lav en tyk glasur og stryg den på og drys straks med de farvede sukkerkugler/krymmel. Udskær til "snitter" med en skarp kniv.

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv